FIL-PRIM'AWLA TAL-QORTI ĊIVILI

(Sede Kostituzzjonali)

IMĦALLEF

ONOR. GRAZIO MERCIECA LL.D.

ILLUM, 4 ta' Lulju 2023

Rikors Nru. 383/2022 GM

Guido Paul Pace (K.I. 146357M)
Prof. Simon Mercieca (K.I. 87368M)
Godwin Mercieca (K.I. 0282353M)
Carmel Mercieca (K.I. 0575351M)
Francis Mercieca (K.I. 0302443M)
Maria Concetta Mercieca (K.I. 811335M)
Emily Doyle (Passaport Kanadiż Nru. HN115321)
Mario Carmelo Pace (K.I. 0780355M)
Jane Debono (K.I. 820553M)
Maria Luiġia sive Marisa Pace (K.I. 530660M)

vs

Awtorità tad-Djar,
Aloysius sive Louis Urry (K.I. 0453753M),
Avukat tal-Istat

Il-Qorti,

Rat li r-rikorrenti, wara li fir-rikors promotur ippremettew illi:

1. Ir-rikorrenti huma proprjetarji tal-fond **97, Palm Street, Paola,** li huma akkwistaw mingħand John Mercieca (K.I. 0171429M) li miet fl-1 ta' Lulju 2021 u li l-wirt tiegħu ddevolva b'testment tas-6 ta' April 2021 redatt f'Toronto, Ontario, l-Kanada, fejn innomina bħala eredi tiegħu f'ħames porzjonijiet ugwali ossia kwint indiviż lil Simon, Godwin u Carmelino aħwa Mercieca; kwint indiviż Francis Mercieca; kwint indiviż Maria Concetta Mercieca; kwint indiviż Emily Doyle u kwint indiviż Mario Carmelo, Guido, Jane Debono u Maria Luiġia aħwa Pace.

2. L-imsemmi John Mercieca akkwista l-imsemmi fond mingħand Emanuel u Giovanna Mercieca, l-ġenituri tiegħu, li mietu rispettivament fis-7 ta' Diċembru 1968 u fit-23 ta' Lulju 2000, u dan b'testment unica charta tas-27 ta' April 1955 fl-atti tan-Nutar John Spiteri Maempel, u b'kuntratt ta' diviżjoni tat-2 ta' Diċembru 2002 fl-atti tan-Nutar Joseph Sciberras, l-fond imsemmi ġie lilu assenjat, hawn anness u mmarkat bħala "**Dokument A**".

3. Il-fond in kwistjoni ġie rekwiżizzjonat fl-1973/1974 b'requisition order u ġie allokat lil Hilda Urry, omm l-intimat.

4. Ir-rikorrenti ġew affaċċjati b'din l-Ordni ta' Rekwiżizzjoni b'mod inġust u b'mod abbużiv wara li l-Bord li Jirregola l-Kera kien żgombra lill-istess Hilda Urry u wara sentenza tal-istess Bord, l-Housing Secretary ħareġ Ordni ta' Rekwiżizzjoni, u liema Ordni ta' Rekwiżizzjoni tikser id-drittijiet kostituzzjonali tagħhom a tenur tal-Artikolu 37 tal-Kostituzzjoni u l-Ewwel Artikolu ta' l-Ewwel Protokoll tal-Konvenzjoni Ewropea, u dan stante illi l-kera li imponewlhom li jirċievu ma kienx il-kera tas-suq u lanqas proporzjonali għad-drittijiet tagħhom bħala sidien.

5. Il-Gvern arbitrarjament iffissa l-kera pagabbli fis-sena lir-rikorrenti liema somma hija naturalment waħda minima ħafna ammontanti għal Lm10.00ċ fis-sena u żgur ma kenitx tirrifletti l-valur kummerċjali tal-fond.

6. L-intimati jew min minnhom għandhom iħallsu d-danni sofferti mir-rikorrenti minħabba dak impost fuqhom b'din ir-rekwiżizzjoni li kisret id-drittijiet tagħhom kostituzzjonali tagħhom kif protetti mill-Artikolu 37 tal-Kostituzzjoni u l-Ewwel Artikolu tal-Ewwel Protokoll tal-Konvenzjoni Ewropea.

7. Għalhekk għad li huwa minnu li r-rikorrenti baqgħu titolarji u proprjetarji tal-fond *de quo*, ġie impost fuqhom 'landlord / tenant relationship' u fil-verita' l-aġir huwa

esporprjazzjoni de facto u dan ikkrea preġudizzju sproporzjonat u eċċessiv fuq l-esponenti bi ksur tal-Ewwel Protokoll tal-Artikolu Wieħed tal-Konvenzjoni Ewropea kif ġia ġie stabbilit fil-kawża "Fleri Soler & Camilleri vs MALTA" deċiża fis-26 ta' Diċembru 2006 u "Gerald Montanaro Gauci vs MALTA" deċiża fit-30 ta' Awwissu 2016.

8. Għad illi l-istat għandu marġini ta' diskrezzjoni wiesgħa biex jassikura abitazzjoni deċenti lil min ma jistax ikollu dan bil-mezzi tiegħu stess, huwa għandu pero` jassiġura wkoll li bejn il-mezzi adoperati u l-iskop li jrid jilħaq, ikun hemm proporzjon bejn il-piż li jrid ibati s-sid li fuq il-proprjeta` tiegħu toħroġ l-ordni ta' rekwiżizzjoni u l-interess għas-soċjeta` in ġenerali u li b'din l-inġerenza sid ma jkunx assoġġettat għal disproportionate burden.

9. Il-Qorti Ewropea tad-Drittijiet tal-Bniedem diġa' kellha okkażjoni tikkummenta f'każi li rrigwardjaw lil Malta li għalkemm m'hemmx dubju li l-Istat għandu dover u allura d-dritt li jintervjeni biex jassikura abitazzjoni deċenti lil min ma jistax ikollu dan bil-mezzi tiegħu stess, li ndividwu jiġi privat mill-użu liberu tal-proprjeta' għal ħafna snin u fil-frattemp jirċievi kera miżera, jammonta għall-ksur tad-dritt in kwistjoni. Fil-kawża "Ghigo vs Malta", deċiża fis-26 ta' Settembru 2006, il-Qorti sabet li jeżisti l-ksur tad-dritt in kwistjoni għaliex ir-rikorrenti ġie privat mill-proprjeta' tiegħu tnejn u għoxrin (22) sena qabel u kien jirċievi ħamsa u ħamsin (55) Euro fis-sena bħala kera. Fil-sentenza "Fleri Soler et vs Malta", mogħtija fl-istess data, l-istess Qorti wkoll sabet li d-dritt fundamentali tar-rikorrenti ġie leż u allura qalbet sentenza tal-Qorti Kostituzzjonali ta' Malta.

10. B'sentenza oħra deċiża mill-Qorti Ewropea għad-Drittijiet Fundamentali tal-Bniedem fis-27 ta' Awwissu 2019, (Application no. 55747/16) fl-ismijiet Portanier vs Malta, l-imsemmija Qorti ammoniet lill-Qorti Kostituzzjonali Maltija talli qiegħda b'mod kontinwu u sistematika tabdika mir-responsabbiltà tagħha illi tordna l-iżgumbrament tal-inkwilini f'każijiet simili għal dak odjern, meta fl-istess nifs issib illi hemm leżjoni tad-drittijiet fundamentali tal-bniedem.

11. Sussegwentement, il-Prim' Awla tal-Qorti Ċivili (Sede Kostituzzjonali), f'każ simili għal dak odjern Rikors Nru. 77/2015 fl-ismijiet Joseph Camilleri vs L-Avukat Ġenerali u Sylvia u Dennis konjuġi Fenech deċiża fit-3 ta' Ottubru 2019 mhux talli iddikjarat li kien hemm leżjoni tal-artikolu 37 ta' Kostituzzjoni u l-Ewwel Artikolu tal-Ewwel Protokoll tal-Konvenzjoni Ewropea u b'hekk ordnat illi r-rikorrent jitħallas s-somma ta' ħmistax-il elf ewro (€15,000) bħala kumpens pekunjarju u non-pekunjarju minħabba l-ksur imġarrab minnu talli laqgħat it-talba tal-istess rikorrenti biex jiġu żgumbrati l-intimati u kwindi jingħata pussess liberu tal-fond lir-rikorrenti u dan entro sena mid-data tas-sentenza bl-obbliġu fuq l-intimati li jħallsu lir-rikorrenti kera ta' €300 fix-xahar mis-sentenza sal-eventwali ritorn tal-fond lir-rikorrenti.

12. Fil-każ *de quo* ċertament li ma kienx hemm dan il-fair balance jew a reasonable relation of proportionality.

13. In vista tal-każistika surreferita, saħansitra dik tal-Qorti Ewropea tad-Drittijiet tal-Bniedem, ċertament li ma hemm ebda dubju li din l-Onorabbli Qorti għandha tiddeċiedi l-kawża odjerna billi ssib illi r-rikorrenti nkisrilhom id-dritt fundamentali tagħhom sanċit bl-imsemmi Artikolu 1 ta' l-Ewwel Protokoll tal-Konvenzjoni Ewropea u tal-Artikolu 37 tal-Kostituzzjoni ta' Malta.

Talbu lil din il-Qorti sabiex:

I. Tiddikjara u tiddeċiedi illi minħabba ċ-ċirkostanzi u fatti suesposti u dawk li ser jirriżultaw waqt it-trattazzjoni ta' dan ir-rikors u minħabba l-Ordni ta' Rekwizizzjoni de quo, u minħabba d-disposizzjonijiet tal-Kap. 125 tal-Liġijiet ta' Malta, teżisti leżjoni tad-drittijiet fundamentali tar-rikorrenti kif sanċiti fl-Ewwel Artikolu ta' l-Ewwel Protokoll tal-Konvenzjoni Ewropea u fl-Artikolu 37 tal-Kostituzzjoni ta' Malta, u li l-effetti ta' tali Ordni ta' Rekwiżizzjoni għadhom sal-lum jinċidu fuq id-drittijiet patrimonjali, kostituzzjonali u konvenzjonali tar-rikorrenti.

II. Konsegwentement tiddikjara u tiddeċiedi illi l-lokazzjoni tal-fond 97, Palm Street, Paola, proprjeta` tar-rikorrenti, a favur tal-intimat Aloysius sive Louis Urry (K.I. 0453753M) tilledi d-drittijiet fundamentali tar-rikorrenti kif sanċiti fl-Artikolu 1 ta' l-Ewwel Protokoll tal-Konvenzjoni Ewropea u tal-Artikolu 37 tal-Kostituzzjoni ta' Malta u b'hekk tordna lill-intimati sabiex fi żmien qasir u perentorju jitterminaw il-lokazzjoni relattiva u jikkanċellaw għall-effetti kollha tal-liġi r-rekwiżizzjoni relattiva, oltre rimedji oħra li din l-Onorabbli Qorti jidhrulha xierqa sabiex tassigura illi r-rikorrenti jiġu rrintegrati fil-pussess u godiment sħiħ u reali ta' ħwejjiġhom, primarjament billi l-istess intimat Aloysius sive Louis Urry (K.I. 0453753M) jiġi żgumbrat mill-fond imsemmi u r-rikorrenti rrintegrati fil-pussess u godiment sħiħ ta' ħwejjiġhom.

III. Tiddikjara u Tiddeċiedi illi l-intimati jew min minnhom huma responsabbli għal kumpens u danni sofferti mir-rikorrenti b'konsegwenza tar-rekwiżizzjoni u okkupazzjoni in kwistjoni li ma kkreatx bilanċ ġust bejn id-drittijiet tas-sidien rikorrenti u dawk ta' l-inkwilini, stante illi l-kera pagabbli lir-rikorrenti ma tirriflettix is-suq u lanqas il-valur lokatizju tal-proprjeta' in kwistjoni.

IV. Tillikwida l-istess kumpens u danni kif sofferti mir-rikorrenti, ai termini tal-Liġi.

V. Tikkundanna lill-intimati jew min minnhom jħallsu l-istess kumpens u danni hekk likwidati ai termini tal-Liġi, bl-imgħax legali sad-data tal-effettiv pagament.

Rat ir-Risposta tal-Avukat tal-Istat li permezz tagħha eċċepixxa illi :

1. In vena preliminari, ir-rikorrenti jridu jġibu prova:

a. tat-titolu li għandhom fuq il-fond 97, Palm Street, Paola; u

b. tal-allegat ordni ta' rekwiżizzjoni u prova konvinċenti li r-relazzjoni bejn ir-rikorrenti u l-inkwilini hija tabilħaqq regolata bil-Kap 125 tal-Liġijiet ta' Malta;

2. Safejn l-ilment tar-rikorrenti jinsab imsejjes fuq l-ordni ta' rekwiżizzjoni, dan ma jistax iwieġeb għalih l-Avukat tal-Istat minħabba li huwa qatt ma ħareġ tali ordni. Fuq kollox ilmenti li jolqtu ordnijiet ta' rekwiżizzjoni jaqgħu f'ħoġor l-Awtorita' tad-Djar, li skont l-artikolu 24 tal-Att dwur l-Awtorita' tad-Djar (Kap 261 tal-Liġijiet ta' Malta) ħadet id-drittijiet, obbligi, funzjonijiet u assi li qabel kienu jmissu lid-Direttur Għall-Akkomodazzjoni Soċjali;

3. Dejjem bla ħsara għall-premess, jekk ir-rikorrenti qed jgħidu li l-ordni ta' rekwiżizzjoni nħarġet abbużivament jew inħarġet b'mod illegali bi ksur tal-Kap 125 tal-Liġijiet ta' Malta, allura huma messhom attakkaw l-ordni ta' rekwiżizzjoni b'kawża normali u mhux b'kawża kostituzzjonali. Mhux hekk biss, jekk kemm-il darba r-rikorrenti ma riedux joqgħodu ghall-allokazzjoni magħmula favur l-inkwilina, huma dejjem kellhom il-jedd li joġġezzjonaw ghal dik l-allokazzjoni skont il-proċedura msemmija fl-artikolu 8 tal-Kap 125 tal-Liġijiet ta' Malta;

4. Dejjem mingħajr ebda preġudizzju għal dak fuq imsemmi, safejn l-ilment tar-rikorrenti huwa mibni fuq l-artikolu 37 tal-Kostituzzjoni, l-esponent jissottometti li dan huwa ghalkollox improponibbli, għaliex il-Kap 125 tal-Liġijiet ta' Malta bħala liġi eżistenti qabel l-1962 jinsab protett u mħares bl-artikolu 47(9) tal-Kostituzzjoni. L-artikolu 47(9) tal-Kostituzzjoni jipprovdi testwalment li, "Ebda ħaġa fl-artikolu 37 ta' din il-Kostituzzjoni ma għandha tolqot il-ħdim ta' xi liġi fis-seħħ minnufih qabel it-3 ta' Marzu, 1962 jew xi liġi magħmula fi jew wara dik id-data li temenda jew tissostitwixxi xi liġi fis-seħħ minnufih qabel dik id-data (jew xi liġi li, minn żmien għal żmien, tkun emendata jew sostitwita bil-mod deskritt f' dan is-subartikolu)...";

5. Dejjem mingħajr ħsara għall-premess, safejn l-ilment tar-rikorrenti huwa msejjes fuq l-ewwel artikolu tal-ewwel protokoll tal-Konvenzjoni Ewropea, għandu jingħad li skont il-proviso ta' dan l-istess artikolu, l-Istat għandu kull jedd li jwettaq dawk il-liġijiet li jidhrulu xierqa biex jikkontrolla l-użu ta' proprjeta’ skont l-interess ġenerali. F'dan is-sens huwa magħruf fil-ġurisprudenza li l-Istat igawdi minn diskrezzjoni wiesgħa sabiex jidentifika x'inhu meħtieġ fl-interess ġenerali u sabiex jistabbilixxi liema huma dawk il-miżuri meħtieġa għal ħarsien tal-interess ġenerali. Fil-każ taghna ma hemmx dubju li l-ligi ta' rekwizizzjoni taqdi għanijiet leġittimi fl-interess ġenerali u mill-aspett legali tagħha r-rikorrenti m'għandhomx raġun li jikkontestawha;

6. Ladarba ma’ seħħ l-ebda ksur kostituzzjonali jew konvenjonali, kull talba mressqa mir-rikorrenti għar-rimedju għandha tiġi miċħuda.

Rat ir-Risposta tal-Awtorita` tad-Djar li permezz tagħha eċċepiet illi :

1. Qabel xejn l-atturi jridu jippruvaw it-titolu tagħhom.

2. Ukoll l-atturi jindikaw testment Kanadiż biex jiġġustikaw it-titolu tagħhom. Imma fi kwistjonijiet ta’ proprjeta’ immobbli hija l-“lex situs” li tapplika u għalhekk f’dan il-każ hija l-liġi Maltija. Mela jekk il-proċedura u r-riti stabbiliti bil-liġi Maltija ma ġewx osservati f’din is-suċċessjoni allura t-testment preżentat waħdu ma huwiex prova tat-titolu.

3. L-atturi ppreżentaw dokument li jissejjaħ The Last Will and Testament – imma la ppreżentaw ċertifikat tal-mewt, la riċerka dwar testmenti jew xi forma ta’ parir. U la jidher li dan id-dokument huwa awtentikat. L-esponenti qed jikkontestaw il-prova tat-titolu tal-atturi.

4. Jekk l-awtur tal-atturi kien jgħix fil-Kanada huwa ma seta’ sofra ebda leżjoni minħabba f’xi ordni ta’ Rekwiżizzjoni – intant anke jekk sofra ma hemmx dritt awtomattiku għal kumpens u jekk hemm dan id-drritt allura dan mhux trasferibbli, la inter vivos u la causa mortis.

5. Fejn l-atturi qed jattakkaw l-operat ta’ liġi jew liġijiet, l-Awtorita’ esponenti ma tistax taħti għal tali leġislazzjoni u l-leġittimu kontradittur huwa ħaddieħor. Għalhekk sa fejn u minn meta din kienet kirja kontrollata u protetta bil-liġijiet l-antiki tal-kera, allura l-Awtorita` tad-Djar qatt ma tista’ tkun leġittimu kontradittur u għalhekk, għandha tinħeles mill-ġudizzju mingħajr ma tbati l-ebda spejjeż.

6. Ma jista' jkun hemm ebda leżjoni tal-Konvenzjoni qabel ma dina daħlet fis-seħħ fl-1987 għalhekk kull kumpens li jista' jingħata jrid jiġi meqjus minn dik id-data.

7. Ma kien hemm xejn li huwa leżiv tad-drittijiet fundamentali fil-ħruġ tal-Ordni ta' Rekwiżizzjoni. Għalhekk it-talbiet kif impostati ma jistgħux ireġu u għandhom jiġi miċħuda;

8. Intant ukoll meta jitqies il-valur tal-fond, attenzjoni trid tingħata għad-denunzja jew għad-dikjarazzjoni causa mortis għax hemm indikat il-valur li taw is-sidien stess għall-post. Il-periti maħtura mill-Qorti jridu jitilqu minn dak il-valur f'dik is-sena u jaraw kemm setgħet apprezzat il-proprjeta` tul iż-żmien. Ma jistax ikun li sid għal skop ta' taxxa jindika valur mod u għal skop ta' kumpens jistenna valur mod ieħor;

9. Jiġi rilevat li jekk sa issa kien hemm leżjoni kostituzzjonali minħabba l-kumpens li l-atturi qed jallega li kien baxx, minn issa 'l quddiem dan il-fattur ġie korrett bl-emendi li daħlu fis-seħħ fl-1 ta' Ġunju 2021 bl-Att XXIV tal-2021. Fil-fatt issa bis-saħħa ta' dawn l-emendi, l-atturi jistgħu jadixxu l-Bord tal-Kera u jitolbu li l-kera tiżdied sa 2% tal-valur tal-post fis-suq miftuħ.

10. Għalhekk it-talba għall-iżgumbrament ma tistax u, jew ma għandiex tiġi milqugħha; ara f' dan is-sens l-Art 11 (5) tal-Kap 125 tal-Liġijiet ta' Malta li jittratta kumpens fil-każ ta' okkupazzjoni bis-saħħa ta' ordnijiet ta' rekwiżizzjoni, kif ukoll Art 4A tal-Kap 69 f'każ ta' kirjiet antiki mhux dekontrollati u Art 12B tal-Kap 158 fil-każ ta' kirjiet antiki ta' fondi dekontrollati. U la minn issa 'l quddiem il-kumpens ser ikun dak xieraq, u la l-Ordni ta' Rekwiżizzjoni kienet waħda legali intiża għal skop ta' akkomodazzjoni soċjali, allura t-talba għall-iżgumbrament ma għandhiex tiġi milqugħha għax min issa 'l quddiem kull leżjoni li seta' kien hemm ġiet indirizzata b' mod adegwat.

11. Drittijiet fundamentali u d-dritt ta' azzjoni għal-leżjoni ta' drittijet fundamentali ma jistgħux jiġu trasferiti la inter vivos u la causa mortis għaliex dawk huma drittijiet mogħtija personalment lil min ikun issubixxa il-leżjoni. Dawn id-drittijiet huma extra commercium u mhux trasferibbli. Kieku drittijiet fundamentali jistgħu jiġu trasferiti inter vivos jew causa mortis, peress li tali drittijiet m' humiex preskrivibbli allura jista' jagħti l-każ li l-Istat jiġi anke mfittex għal-leżjoni per eżempju ta' arresti illegali li ġraw 'il fuq minn mitt sena ilu. Għalhekk jekk xejn dawn l-eredi jistgħu jadixxu biss għal possibilita' tal-leżjoni mill-1 ta' Lulju 2021 (data meta wirtu l-proprjeta') 'il quddiem.

12. Jekk l-atturi allegatament wirtu l-fond fl-1 ta' Lulju 2021 allura ma hemm ebda leżjoni li setgħu sofrew qabel ma wirtu u dan hekk kif jingħad fis-sentenza deċiża quddiem

il-Prim' Awla tal-Qorti Ċivili (Sede Kostituzzjonali) fit-3 ta' Diċembru 2020 ***Doreen Grima et. vs Awtorita` tad-Djar et*** **(Rik nru. 167/2019 GM)**;

13. Fit-22 ta' Ġunju 2021 Il-Prim' Awla tal-Qorti Ċivili (Sede Kostituzzjonali) iddeċidiet hekk fil-kawża ***Erika Gollcher et vs L-Avukat tal-Istat et.*** **(Rik 116/2019 FDP)**:

"Dwar il-ħames eċċezzjoni, ġie eċċepit li r-rikorrenti ma jistgħux jitolbu kumpens għal allegat ksur għal perjodi li setgħu sofrew l-antenati tagħhom.

Il-Qorti tosserva li r-rikorrenti akkwistaw l-imsemmi fond permezz ta' wirt mingħand ommhom defunta Gerogette Cauchi. Illi huwa leċitu, li l-Qorti tqis biss il-perjodu ta' żmien minn meta r-rikorrenti akkwistaw it-titolu fuq l-imsemmija proprjeta`.

Għaldaqstant, il-Qorti tilqa' din il-ħames eċċezzjoni tal-Awtorita` tad-Djar."

14. Jekk l-atturi ma kienux is-sidien meta seħħet l-allegata leżjoni kostituzzjonali allura huma ma għandhom ebda locus standi f'din il-kawża u għalhekk it-talbiet fir-rikors ma jistgħux jiġi milqugħa. Referenza ssir għal dak li qalet il-Prim' Awla tal-Qorti Ċivili (Sede Kostituzzjonali) fis-sentenza **Maria Gialanze` vs Carmen Mizzi et. (deċiża 02/12/2021; Rik nru. 79/2020)**:

*"Biżżejjed jingħad għall-fini ta' din il-kawża li d-drittijiet umani huma kkunsidrati inerenti għall-persuna umana. Min-natura tagħhom huma marbutin mal-persuna tal-vittma. Huma drittijiet personali, u mhux drittijiet in rem. Anke fil-każ li dritt fundamentali jikkonsisti fil-vjolazzjoni tat-tgawdija tal-proprjeta`, u l-vittma tkun intitolata għal kumpens, **dak il-kumpens huwa marbut mal-persuna tal-vittma u mhux mal-proprjeta`**. Jekk il-proprjeta` tiġi ttrasferita lil terza persuna, kemm b'titlu gratuwitu kif ukoll b'titlu oneruż, id-dritt tal-kumpens ma jistax jiġi ttrasferit flimkien mal-proprjeta`."*

l-istess għalhekk jista' jingħad għal-proprjetajiet li ġew akkwistati permezz ta' wirt;

15. Ma kien hemm xejn ħażin fil-ħruġ tal-Ordni ta' Rekwiżizzjoni u intant anke hawn ma ġewx eżawriti r-rimedji ordinarji għaliex ħadd ma pproċeda biex tiġi sindakata ġudizzjarjament id-diskrezzjoni amministrattiva li ttieħdet meta ħarġu l-ordnijiet. Il-kostituzzjoni tagħti d-dritt lill-istat li jillimita d-drittijiet tal-proprjeta` basta jkun hemm proporzjonalita` bejn il-limitazzjoni fuq id-dritt u l-kumpens imħallas;

16. Intant kien hemm Ordni ta' Derekwiżizzjoni għall-proprjeta` tal-kawża in kwistjoni li ħarġet fl-10 ta' Diċembru 1979 - allura ma' jista' jkun hemm ebda leżjoni ta' dritt kostituzzjonali għall-anqas minn dakinhar 'il quddiem, peress li l-Ordni ta' Rekwiżizzjoni lanjat mill-attur tkunx għadha teżisti; u għalhekk anke qabel ma bdiet

tapplika l-konvenzjoni fl-1987, ġia ma kien hemm ebda Ordni ta' Rekwiżizzjoni fuq il-post.

17. Dan il-punt ġie emfasizzat iktar bis-sentenza ta' ***Michael Farrugia vs Avukat tal-Istat et.*** **(Rik. 78/16; deċiża 04 ta' Mejju 2021)**. Fil-fatt is-sentenza tgħid hekk:

"36. Fl-ewwel lok, jiġi puntwalizzat, li l-ilment prinċipali tar-rikorrenti huwa dwar il-fatt li l-intimata Ciantar baqgħet tokkupa l-imsemmi fond, abbażi tal-effetti tal-liġi u ċioe` tal-Kap 69 tal-Liġijiet ta' Malta, billi r-relazzjoni bejn is-sid u l-inkwilin f'każijiet bħal dan hija regolata mil-liġi tal-Istat. Għalhekk, il-kontestazzjoni prinċipali da parti tar-rikorrenti mhijiex ir-rekwiżizzjoni per se, maħruġa fl-1975 u mneħħija fl-20 ta' Awwissu 2007. Infatti, r-rekwiżizzjoni tneħħiet fl-2007, u kif tajjeb sottomess fis-sottomissjonijiet tal-Awtorita` tad-Djar, ir-rikorrenti qatt ma kkontestaw l-ordni ta' rekwiżizzjoni tramite l-mezzi ordinarji provvduti fil-liġi.

37. Inoltre`, l-intimata Ciantar baqgħet tokkupa u tirrisjedi fil-fond de quo abbażi tal-liġijiet viġenti u mhux abbażi tar-rekwiżizzjoni stante li l-fond ilu derekwiżizzjonat minn Awwissu 2007. Ir-rikorrenti qed jilmentaw minn liġi li qed iċċaħdilhom id-dritt li jieħdu lura l-proprjeta` tagħhom, u li jibqgħu jipperċepixxu kera baxxa.

38. Għaldaqstant, għal dan l-ilment żgur m'għandhiex tirrispondi l-Awtorta` tad-Djar. Jiġi ribadit li l-Awtorita` tad-Djar qatt ma kienet vestita b'ebda fakultà leġislattiva, kwindi ma tistax tiġi tenuta responsabbli għat-talbiet tar-rikorrenti kif dedotti. In vista tas-suespost, l-Awtorita` tad-Djar qed tiġi dikjarata li mhijiex il-leġittimu kontradittur. Konsegwentement, qed tiġi liberata mill-osservanza tal-ġudizzju."

Referenza ssir ukoll għal dak li ngħad fis-sentenza mogħtija minn dina l-Onorabbli Qorti fil-kawża fl-ismijiet ***Charles et vs. Awtorità tad-Djar et*** (Rik. Nru 199/2021 LM, deċ. 12/01/2022) fejn ingħad bl-aktar mod skjett li:

"Il-Qorti tikkonsidra li l-Ordni ta' Derekwiżizzjoni nħarġet fil-15 ta' Frar, 2000, filwaqt li kien biss mal-mewt ta' ommhom fis-17 ta' Jannar, 2011 u hekk kif sar l-att ta' dikjarazzjoni causa mortis fis-16 ta' Ġunju, 2011 fir-rigward tan-nofs indiviż li kien jispetta lilhom mill-wirt ab intestato tagħha, li r-rikorrenti setgħu jivvantaw xi drittijiet fuq il-fond u għalhekk ukoll ksur tad-dritt tat-tgawdija tiegħu. Qabel dik id-data kienet ommhom bħala proprjetarja tal-fond li setgħet tressaq ilment dwar ksur ta' drittijiet fundamentali quddiem din il-Qorti, iżda għażlet li dan ma tagħmlux u għalhekk ir-rikorrenti wliedha ma jistgħux illum wara l-mewt tagħha jippretendu li jistgħu jidħlu fiż-żarbun tagħha u jintavolaw proċeduri għal ksur tad-drittijiet fundamentali tagħha. Anki bħala werrieta tagħha dan mhux possibbli għall-iskop ta' ħlas ta' danni għaliex ma jirriżultax li huma kellhom xi dritt assolut li jirtu l-introjtu mitluf mill-kirja tal-fond kieku dan inkera fuq is-suq miftuħ. Għaldaqstant il-Qorti ssib li din l-eċċezzjoni wkoll hija ġustifikata u tilqagħha".

Issa fil-każ odjern l-Ordni ta' Derekwiżizzjoni ħarġet fl-1979, u għalhekk minn dakinhar 'il quddiem żgur li ma kien hemm ebda leżjoni ulterjuri.

18. Iż-żmien li l-atturi jew l-awturi tagħhom ħallew li jgħaddi biex bdew dawn il-proċeduri juri li fil-verita` anke huma ma ħassewx li kien hemm leżjoni għax min iħoss leżjoni dwar drittijiet tal-bniedem soltu jaġixxi b'mod tempestiv. Għalhekk dan it-trapass ta' żmien għandu wkoll jimmilita kontra l-atturi kemm fis-sejbien o meno ta' leżjoni kif ukoll fil-komputazzjoni tal-kumpens li talvolta jaf ikun dovut lilhom. L-ordni ta' rekwiżizzjoni lanjat inħareġ għexieren ta' snin ilu. U dan il-fatt jiżdied fl-importanza tiegħu meta jiġi meqjus li l-awtur tal-atturi donnu kien jgħix il-Kanada.

19. F'każ li tirriżulta leżjoni tad-dritt fundamentali tal-proprjeta`, li kienet u għadha qed isseħħ, allura l-Qorti għandha tiddeċiedi dwar il-leżjoni u tagħti kumpens għall-leżjoni sofferta sad-data tal-preżentata tal-kawża jew sal-1 ta' Ġunju 2021 (data li fiha daħal fis-seħħ l-Att XXIV tal-2021) jew liema minnhom tiġi l-ewwel, u tieqaf hemm. Ukoll ma jkun hemm ebda leżjoni jekk ikun ħareġ ordni ta' derekwiżizzjoni. Il-leżjoni żgur li issa ġiet indirizzata u ma tistax tkompli bl-introduzzjoni tal-Att XXIV tal-2021. U f'kull każ ma tista' titqies ebda leżjoni qabel id-data ta' meta l-atturi wirtu l-fond.

20. Jekk il-fond ikun għadu okkupat bħala residenza a bażi ta' ordni ta' rekwiżizzjoni u jew a bażi ta' kirja li bdiet qabel l-1995 allura s-sid għandu rimedju ieħor li ingħata bl-att XXIV tal-2021 fejn hu, permezz ta' rikors quddiem il-Bord li Jirregola l-Kera jista' saħansitra jitlob żieda fil-kumpens jew fil-kera (skont il-każ) sa tnejn fil-mija (2%) tal-valur tal-proprjeta`. Għalhekk kull leżjoni li seta' kien hemm bażata fuq it-tħaddim tal-Kap 158, Kap 69 u Kap 125 tal-liġijiet ta' Malta għal dak li jirrigwarda l-okkupazzjoni mill-1 ta' Ġunju 2021 'il quddiem issa ġiet sanata bl-emendi li saru f'dawn il-liġijiet tramite l-Att XXIV tal-2021. Inoltre għandu jingħad li għall-kirjiet residenzjali ta' qabel l-1995 is-sidien jistgħu anke jitolbu żgumbrament fi żmien sentejn jekk l-inkwilini jkollhom mezzi kif indikat mil-liġi;

21. Fuq dawn l-aħħar punti referenza ssir għas-sentenza mogħtija mill-Qorti Kostituzzjonali bl-ismijiet ***Georgina Grima et. vs Awtorita` tad-Djar et*** **(deċiża 01/12/2021; rik nru. 216/19/1)** fejn l-istess Qorti kkummentat fuq l-okkupazzjoni tal-inkwilina vis-à-vis l-emendi li daħlu fis-seħħ b' permezz tal-Att XXIV ta' 2021:

"Fir-rigward imbagħad tad-dikjarazzjoni li qed tiġi mitluba relattiva għall-Ordni ta' Rekwiżizzjoni mertu ta' dawn il-proċeduri, il-Qorti tirrileva illi fis-sentenza appellata ma saret l-ebda determinazzjoni dwar il-validita` konvenzjonali jew kostituzzjonali tal-emendi tal-2021, għaliex tali determinazzjoni qatt ma ġiet mitluba minn xi ħadd mill-partijiet. Għalhekk il-Qorti tqis li l-ewwel Qorti ma kellhiex tiddikjara li Janice Schembri ma tistax tibqa' tibbenefika mill-protezzjoni tal-Ordni ta' Rekwiżizzjoni in kwistjoni, ġaladarba din

id-dikjarazzjoni ġġib fix-xejn l-emendi msemmija minkejja li dawn ma ġewx dikjarati invalidi mill-Qorti. Il-Qorti tosserva li skont l-Artikolu 11(5) tal-Kapitolu 125 tal-Liġijiet ta' Malta kif emendat fl-2021 il-ħlas dovut għall-okkupazzjoni tal-fond jista' jiġi awmentat għall-ammont li ma jeċċedix it-tnejn fil-mija (2%) tal-valur tal-fond liberu u frank fuq is-suq liberu. Dan ifisser li għalkemm fl-imgħoddi din l-Ordni ta' Rekwiżizzjoni kienet leżiva kif korrettement sabet l-ewwel Qorti, illum-il ġurnata bl-emendi introdotti fl-2021, għad irid jiġi aċċertat jekk din il-leżjoni għadhiex preżenti jew ġietx indirizzata b'mod effikaċi.

Għaldaqstant dan l-aggravju qiegħed jiġi milqugħ kif provdut fil-paragrafu preċedenti.

Għal dawn il-motivi l-Qorti taqta' u tiddeċiedi billi tilqa' in parti l-appell tal-Awtorita` tad-Djar, tħassar l-ordni tal-ewwel Qorti li l-intimata Schembri m'għandhiex tibqa' tgawdi mill-protezzjoni tal-Ordni ta' Rekwiżizzjoni mertu ta' din il-kawża u tiddikjara li din is-sentenza hija bla ħsara għall-applikabilita` tal-emendi li ġew introdotti permezz tal-Att XXIV tal-2021.

22. Fis-sentenza mogħtija fit-2 ta' Diċembru 2021 bl-ismijiet ***Simon Mercieca vs Avukat Ġenerali, illum Avukat tal-Istat; Awtorita` tad-Djar; Mary Mugliett***, il-Qorti Kostituzzjonali qalet hekk ukoll:

"Tifdal il-kwistjoni jekk il-kerrejja Mugliett tistax tkompli tinqeda bid-dispożizzjonijiet tal-Ordinanza li Tirregola t-Tiġdid tal-Kiri ta' Bini ["Kap. 69"] kif issa emendata.

Ċertament l-emendi mdaħħla fil-Kap. 69 bl-Att XXIV ta-2021 ma jħassrux it-telf li ġarrab l-attur qabel daħlu fis-seħħ, u għalhekk dawk l-emendi ma jolqtux il-likwidazzjoni tad-danni. Min-naħa l-oħra l-ewwel qorti sabet li ddispożizzjonijiet tal-Kap. 69 li jiksru l-jeddijiet tal-attur kienu dawk fis-seħħ meta nfetħet il-kawża, u mhux dawk li daħlu fis-seħħ wara. Barra minn hekk, l-attur ma għandu ebda jedd miksub ta' żgumbrament tal-konvenuta Mugliett, billi l-ewwel qorti, għar-raġunijiet tajba mogħtija fis-sentenza, ma ordnatx l-iżgumbrament. Għalhekk ma hemmx raġuni għala l-konvenuta Mugliett ma għandhiex tinqeda bil-Kap. 69 kif issa emendat.
Dik il-parti tas-sentenza li żżomm lill-konvenuta Mugliett milli tinqeda bil-Kap. 69 għandha għalhekk titħassar.

Għal dawn ir-raġunijiet il-qorti tipprovdi dwar l-appell billi tirriforma s-sentenza appellata:

i. tħassarha fejn illikwidat kumpens ta' tmienja u għoxrin elf ewro (€28,000) u, minflok, tillikwida d-danni pekunjarji u morali li ġarrab l-attur fis-somma ta' erbatax-il elf, tliet mija u tliet ewro (€14,303), u tikkundanna lill-Awtorità konvenuta tħallas lill-attur id-danni hekk likwidati;

ii. tħassarha fejn iddikjarat illi "tidderiġi lill-intimata Mary Mugliett sabiex ma tibqax tistrieħ fuq id-dispożizzjonijiet tal-Kap. 69 tal-Liġijiet ta' Malta" billi s-sejbien illi l-Kap. 69 kien bi ksur tal-jeddijiet tal-attur jolqot id-dispożizzjonijiet ta' dik l-Ordinanza kif kienu qabel l-emendi magħmula bl-Att XXIV ta-2021, u għalhekk il-konvenuta Mugliett ma għandhiex tinżamm milli tinqeda b'dik l-Ordinanza kif issa fis-seħħ."

23. Intant ma seta' kien hemm ebda leżjoni tal-Kostituzzjoni jekk l-att sar bis-saħħa ta' liġi promulgata qabel it-3 ta' Marzu 1962 u dan kif jiindika l-Art 47 (9) tal-istess Kostituzzjoni.

24. L-atturi ma sofrew xejn u għalhekk it-talbiet kollha għandhom jiġu respinti bl-ispejjeż kontra l-atturi.

Rat ir-Risposta ta' Aloysius sive Louis Urry li permezz tagħha eċċepixxa illi :

1. It-talbiet tar-rikorrenti għandhom jiġu miċħuda in toto stante li huma infondati fil-fatt u fid-dritt u dan għas-segwenti raġunijiet li qed jiġu hawn elenkati mingħajr preġudizzju għal xulxin;

2. L-esponent dejjem mexa skont id-diżposizzjonijiet tal-liġi, anzi addirittura huwa l-inkwilin idoneu ai termini tal-liġi, saħansitra rikonoxxut wkoll mir-rikorrenti, qatt ma kiser il-kundizzjonijiet tal-kiri jew il-liġi, u dejjem ħallas il-kera fil-ħin. Għaldaqstant, l-intimat ma għandu isofri l-ebda konsegwenzi ta' dan u lanqas m'għandu jiġi kkundannat responsabbli għad-danni. Konsegwentament, l-intimat lanqas ma għandu jinżamm responsabbli sabiex iħallas xi kumpens bħala danni jew saħansitra li jiżgumbrawh mill-fond de quo u konsegwentament jitlef l-unika saqaf fuq rasu;

3. Għandu wkoll jingħad, illi l-esponent għamel diversi xogħlijiet u benefikati fl-imsemmi fond, kif ser jirriżulta fil-mori u s-smigħ tal-kawża, u dan għandu wkoll jittieħed in konsiderazzjoni meta din l-Onorabbli Qorti, tevalwa l-valur lokatizzju tal-istess fond;

4. L-esponent qiegħed igawdi d-drittijiet tiegħu fuq il-proprjetà de quo b'titolu ta' lokazzjoni kif permessi skont il-liġi u fl-ammont ta' kera kif stabbilità taħt il-liġijiet tal-kera u għalhekk mhux qed jippreġudika d-drittijiet tar-rikorrenti. Oltre dan, permezz tal-artikolu 1531Ċ tal-Kodiċi Ċivili nħoloq mekkaniżmu ta' awment fil-kera li permezz tiegħu l-kera tiżdied kull tliet snin b'mod proporzjonali għall-mod li bih ikun żdied l-indiċi tal-inflazzjoni;

5. L-esponent igawdi mill-protezzjoni tal-liġi, u għalhekk ma għandu jsofri l-ebda konsegwenza u bl-ebda mod ma jiġi kkundannat responsabbli ta' xi ksur tad-drittijiet fundamentali tar-rikorrenti, jew responsabbli għal xi danni, jew responsabbli illi jħallas xi kumpens in linea ta' danni jew li jiżgombrawh mill-fond de quo li jservi bħala r-residenza ordinarja tiegħu;

6. Kif inhu ben saput, l-esponent ma għamel l-ebda liġijiet u per konsegwenza ma għandux jinstab ħati ta' ebda ksur tad-drittijiet fundamentali tar-rikorrenti, kif minnhom allegat, u lanqas konsegwentement ma għandu jbati ebda konsegwenzi, jew jiġi ddikjarat responsabbli għal xi danni, wisq anqas jiġi kkundannat iħallas kumpens, jew addirittura jiġi żgumbrat mill-fond in kwistjoni u lanqas ma għandu jsofri ebda spejjeż kif mitlub fir-rikors promotur;

7. M'hemm l-ebda vjolazzjoni ta' drittijiet u libertajiet fundamentali tal-Bniedem u ebda ksur tal-Kostituzzjoni ta' Malta da parti tal-esponent, fis-sens li l-kera li titħallas minnu hija skont il-liġi viġenti u raġjonevolment adekwata fil-kuntest u proporzjonata meta kkomparata mal-fond de quo;

8. L-Artikolu 37 tal-Kostituzzjoni mhux applikabbli fil-każ odjern minħabba li l-kirja mertu ta' dan il-każ hija mħarsa bil-Kap. 69 tal-Liġijiet ta' Malta liema liġi daħlet fis-seħħ fl-10 ta' April 1959 u dan skont ma jipprovdi l-artikolu 47(9) tal-Kostituzzjoni, "Ebda ħaġa fl-Artikolu 37 ta' din il-Kostituzzjoni ma għandha tolqot il-ħdim ta' xi liġi fis-seħħ minnufih qabel it-3 ta' Marzu 1962 jew xi liġi magħmula fi jew wara dik id-data li temenda jew tissostitwixxi xi liġi fis-seħħ minnufih qabel dik id-data (jew xi liġi li minn żmien għal żmien tkun emendata jew sostitwita bil-mod deskritt f'dan is-subartikolu) ...";

9. Barra minn hekk, l-Artikolu 37 tal-Kostituzzjoni huwa improponibbli wkoll għaliex dan l-artikolu japplika biss f'każ ta' teħid forzuż tal-proprjetà. Sabiex wieħed jista' jitkellem dwar teħid forzuż jew obbligatorju, persuna trid tiġi żvestita jew spussessata minn kull dritt li għandha fuq dik il-proprjetà. Huwa evidenti li fil-każ odjern, tali żvestiment ma sarx u dan peress li bil-kirja r-rikorrenti ma tilfux għal kollox il-jeddijiet tagħhom fuq il-fond in kwistjoni u għalhekk dan il-każ ma jammontax għal deprivazzjoni totali tal-proprjetà;

10. Safejn l-ilment tar-rikorrenti huwa msejjes fuq l-Ewwel Artikolu tal-Ewwel Protokoll tal-Konvenzjoni Ewropea, l-esponent jirrileva li skont il-proviso tal-istess artikolu, l-Istat għandu kull jedd li jgħaddi dawk il-liġijiet li jidhrulu xierqa biex jikkontrolla l-użu tal-proprjetà skont l-interess ġenerali. Anki skont il-ġurisprudenza

kostanti tal-Qorti ta' Strasburgu, l-Istat igawdi diskrezzjoni wiesgħa sabiex jidentifika x'inhu meħtieġ fl-interess ġenerali u x'miżuri għandhom jittieħdu sabiex jiġu indirizzati dawk il-ħtiġijiet soċjali. Il-liġijiet li qed jilmentaw minnhom ir-rikorrenti huma maħsuba sabiex jipproteġu persuni milli jiġu mkeċċija mid-dar ta' abitazzjoni tagħhom f'għeluq it-terminu konċess lilhom fil-kuntratt tal-kiri. B'hekk dawn l-artikoli żgur li ma jistgħux jiġu kklassifikati bħala mhux leġittimi jew mhux fl-interess ġenerali u l-esponent jara li dawn l-artikoli assolutament m'għandhomx jitqiesu li jmorru kontra d-drittijiet fundamentali tal-bniedem;

11. L-Ewwel Artikolu tal-Ewwel Protokoll ma jikkonċedi ebda dritt li xi ħadd jirċievi profitt. Allura, fil-kuntest ta' proprjetà li qed isservi għall-finijiet ta' social housing, żgur li ma jistax jiġi kkontemplat xi dritt simili;

12. F'ċirkostanzi bħal dawn fejn jeżisti interess ġenerali leġittimu, ma tistax tpoġġi fl-istess keffa l-valur tal-propjetà fis-suq ħieles ma' dak il-valur li wieħed għandu jħallas fil-kuntest ta' social housing. L-għan wara dawn il-liġijiet huwa li jipprovdu għall-interess ġenerali u ċioe' li jipprovdu dar ta' abitazzjoni. Huwa risaput li l-Qorti Ewropea stess fil-ġurisprudenza tagħha fosthom fil-każ ta' **'Amato Gauci vs Malta'** rrikonoxxiet li: "*State control over levels of rent falls into a sphere subject to a wide margin of appreciation by the State and its application may often cause significant reductions in the amount of rent chargeable.* " Il-Qorti Kostituzzjonali fis-sentenza tagħha riċenti fl-ismijiet **'Ian Peter Ellis pro et noe vs Maġġur Alfred Cassar Reynaud et'** tas-27 ta' Jannar 2017 qalet hekk: "Huwa paċifiku li fejn tidħol il-materja ta' Akkomodazzjoni soċjali l-istati membri għandhom marġini wiesa' ta' apprezzament u, sakemm il-miżuri jkunu leġittimi, l-għan soċjali għandu jwassal għal kumpens li jista' jkun ferm anqas mill-valur tal-fond jew il-valur lokatizzju ta' fond fis-suq ħieles";

13. Għaldaqstant, jekk fil-każ odjern kien hemm tnaqqis fil-kera dovuta lir-rikorrenti meta mqabbla mal-valur lokatizzju fis-suq, dan it-tnaqqis huwa kontro-bilanċjat bil-marġini wiesa' tal-Istat li jilleġiżla fil-kuntest ta' miżuri soċjali fosthom fil-qasam tad-djar. Ma hemm l-ebda dubju li kieku kellu jiġi applikat il-prezz tal-kirjiet fis-suq ugwalment u fuq l-istess binarju għall-binjiet kollha, kemm dawk fl-ambitu tal-qafas soċjali u anke fl-ambitu ta' dawk li mhumiex, allura r-riżultat ikun li tinħoloq kriżi li tgħabbi lil ħafna familji b'piżijiet li ma jifilħux għalihom;

14. Jekk ir-rikorrenti qed jilmentaw li qed jiġu preġudikati minħabba l-fatt li l-ammont tal-kera ma jirriflettix il-valur reali tal-fond in kwistjoni, dan ma jistax jiġi rrimedjat bit-tneħħija tal-Artikoli tal-Kap. 69 jew tal-Att X tal-2009 jew bl-iżgumbrament tal-okkupant. Dan qed jingħad għaliex ma jkunx jagħmel sens li wieħed jagħraf l-iskop, il-ħtieġa u l-leġittimità tal-miżuri msemmija biex imbagħad jinnewtralizzahom billi jagħmilhom inapplikabbli bl-iżgumbrament tal-okkupant;

15. Mingħajr preġudizzju għas-suespost, ma hemm l-ebda ċertezza illi li kieku l-fond de quo ma kienx suġġett għad-dispożizzjonijiet tal-Kap. 69 tal-Liġijiet ta' Malta u tal-Att X tal-2009, tali fond kien ser ikun mikri fis-suq liberu għal dawn l-għexieren ta' snin mingħajr interruzzjoni. Konsegwentament din l-Onorabbli Qorti għandha tieħu in konsiderazzjoni dan il-fatt fl-eventwalità li jogħġobha tordna kumpens u tillikkwida d-danni ai termini tal-liġi hekk kif rikjest mir-rikorrenti fir-rikors promotur;

16. Tajjeb li jingħad ukoll li l-emendi li jirrigwardaw il-kera, u ċioe' tal-Att X tal-2009, daħlu fis-seħħ wara konsultazzjoni vasta fejn ġiet ukoll ippubblikata l-White Paper li ġġib l-isem: "Liġijiet tal-Kera: Il-ħtieġa ta' Riforma" f'Ġunju tal-2008 u dan kollu qed jingħad sabiex jintwera li l-emendi riċenti dwar il-kera ma saru x b'mod superfluwu iżda saru wara konsultazzjoni serja u intensa u wara li nħass il-polz tal-poplu u tal-entitajiet kollha milquta minn dan l-istitut;

17. Bix-xieraq jiġi sottolineat li dan l-fond ġie mikri bi qbil bejn ir-rikorrenti u l-inkwilin u ħadd ma impona fuq ir-rikorrenti li dan il-fond irid jinkera bilfors. Ma jirriżulta minn imkien li kien hemm xi theddida imminenti u attwali li sfurzathom li jagħtu dan il-fond b'kiri (vide **Frances Montanaro et vs Avukat Ġenerali et**, deċiż nhar it-13 ta' April 2018 mill-Qorti Kostituzzjonali);

18. Din hija l-unika residenza tal-eċċipjenti li huwa persuna ta' ċerta età u li għandu jkollu s-serħan tal-moħħ li mhux ser jiġi żgumbrat minn daru li ilu jokkupa għal dawn l-aħħar għexieren ta' snin u f'dan ir-rigward irid jittieħed kont tal-fatt illi l-*hardship* li jista' jsofri l-intimat huwa ferm akbar minn dak li talvolta jistgħu jsofru r-rikorrenti;

19. Mingħajr preġudizzju għas-suespost, jekk hemm xi ksur tal-Artikolu 37 tal-Kostituzzjoni ta' Malta u l-Ewwel Artikolu tal-Ewwel Protokoll tal-Konvenzjoni Ewropea tad-Drittijiet tal-Bniedem u tal-Libertajiet Fundamentali, dan huwa pjuttost fil-konfront tal-intimat, li qed tiġi pperikolata l-aspettativa leġittima tiegħu li jkompli jikri il-fond de quo mingħajr ebda xkiel inġust u kontra l-liġi anke meta l-istess intimat m'għandux mezzi alternattivi sabiex jipprovdi għall-akkomodazzjoni alternattiva;

20. Bl-introduzzjoni tal-Att XXIV tal-2021 li daħal fis-seħħ fl-1 ta' Ġunju 2021 u l-emendi li saru fil-Kap 69 b'mod speċjali l-introduzzjoni ta' l-Artikolu 12B, il-liġi qed tagħti rimedju effettiv għall-infrazzjonijiet futuri li jista' jġarrab l-attur. Għaldaqstant permezz ta' dawn id-dispożizzjonijiet ġodda, l-inkwilin Aquilina jista' jibqa' jistrieħ fuq id-dispożizzjonijiet tal-Kap. 69 tal-Liġijiet ta' Malta;

21. Mingħajr preġudizzju għas-suespost, għandu jkun l-Istat li jerfa' r-responsabbiltà tal-prezz finanzjarju ta' liġi li daħħal l-lstat stess u mhux l-intimat. Jekk it-talbiet attriċi jintlaqgħu, l-intimat esponent ser iġarrab piż finanzjarju enormi (*hardship*) liema piż ma għandux jerfgħu hu iżda tali piż għandu jiġi merfugħ mill-Istat b'miżuri soċjali adekwati;

Rat li b'verbal tagħha tal-25 ta' Ottubru 2022 ħatret lill-Perit Mario Cassar sabiex jistabilixxi l-valur kummerċjali u dak lokatizju tal-fond *de quo* mis-sena 1987 u kull ħames snin sussegwenti sas-sena 2022.[1]

Rat ir-relazzjoni tal-Perit tekniku minnha maħtura ppreżentat fit-12 ta' Diċembru 2022.[2]

Rat in-noti ta' sottomissjonijiet tal-partijiet.

Rat l-atti kollha tal-każ.

Ikkunsidrat:

Fatti

Ir-rikorrenti wirtu l-fond numru 97, Palm Street, Paola mingħand John Mercieca permezz ta' testment tas-6 ta' April 2021[3] magħmul f'Toronto Ontario, Kanada li permezz tiegħu ħatar eredi f'ishma indaqs bejniethom ossia kwint indiviż lir-rikorrenti Simon, Godwin u Carmelino aħwa Mercieca, kwint indiviż lir-rikorrenti

[1] Fol 71
[2] Fol 66
[3] Dok SM2 a fol. 8.

Francis Mercieca, kwint indiviż lir-rikorrenti Maria Concetta Mercieca, kwint indiviż lir-rikorrenti Emily Doyle u kwint indiviż lir-rikorrenti Mario Carmelo, Guido, Jane Debono u Maria Luiga aħwa Pace. John Mercieca miet fl-1 ta' Lulju 2021.

Il-proprjeta` in kwistjoni kienet ġiet assenjata lil John Mercieca permezz ta' att ta' diviżjoni bejn l-ħames aħwa ppubblikat fl-atti tan-Nutar Joseph Sciberras tat-2 ta' Diċembru 2002[4].

Permezz ta' ordni ta' rekwiżizzjoni numru 30793 maħruġ fis-7 ta' Jannar 1974[5] il-fond ġie rekwiżizzjonat taħt il-Kap 125 tal-Liġijiet ta' Malta u ġie allokat lil Hilda Urry, omm l-intimat. Kien hemm ordni ta' rekwiżizzjoni oħra bin-numru 30793 fit-12 ta' Frar 1975 u l-fond ġie allokat lil Martin Urry – missier l-intimat.[6]

Il-fond in kwistjoni ġie derekwiżizzjonat fl-10 ta' Diċembru 1979[7] iżda l-intimat baqa' jokkupa l-fond b'titolu ta' kera.

Ikkunsidrat:

Talbiet ibbażati fuq il-Kap. 125

Din hija kawża li permezz tagħha r-rikorrenti qegħdin jitolbu lil din il-Qorti tiddikjara ksur tad-dritt tat-tgawdija tal-proprjeta` skont l-Art. 37 Kost. u Art.1, Prot.1 tal-Konv. Ewropeja għad-Drittijiet Umani u kumpens, minħabba kera allegatament esigwu ta' dar tagħhom f'Raħal Ġdid b'konsegwenza tal-

[4] Dok A a fol. 11.
[5] Dok AX1 a fol. 54.
[6] Dok AX2 a fol. 56.
[7] Dok AX3 a fol 58 u Dok AX4 a fol 60

applikazzjoni tal-Kap. 125 kontrihom. Irriżulta mill-atti tal-proċess illi tali fond ġie derekwiżizzjonat fis-sena 1979. Skont l-intimat Avukat tal-Istat, wara din id-data, ma baqgħatx regolata bil-Kap. 125.

Il-Kap 125 huwa protett mill-Art. 47(9) tal-Kostituzzjoni li teżenta mill-effetti tal-Kostituzzjoni l-ħdim ta' kull liġi fis-seħħ qabel it-3 ta' Marzu 1962.   B'danakollu mhuwiex protett ukoll mid-disposizzjonijiet Konvenzjonali, li iżda għadhom effett biss, għal dak li għandu x'jaqsam mal-Ewwel Protokoll, mit-30 t'April 1987 (Art. 7 Kap 319).

L-Avukat tal-Istat isostni li wara l-1979, il-Kap 125 mhux iktar applikabbli. It-talbiet tar-rikorrent huma kollha msejsa fuq dan il-Kap; *ergo* t-talbiet tiegħu ma jistgħux jintlaqgħu wara d-derekwiżizzjoni; la fuq il-Kostituzzjoni u lanqas fuq il-Kap 319.

Il-Qorti ma tistax taqbel ma' dan ir-raġunament.

Jibda biex jingħad illi minkejja li l-kawżi dwar allegat ksur ta' jeddijiet fundamentali tal-bniedem qegħdin isiru bil-gżuż, huma xorta waħda jibqgħu proċeduri speċjali, maħsubin biex jagħtu rimedji idoneji bl-ikbar ħeffa. Għalhekk "jippermettu ċertu flessibilita` proċedurali li f'kawżi ordinarji ma niltaqgħux magħha",[8] tant illi:

(1) Hemm formalitajiet mill-inqas u l-imħallef għandu diskrezzjoni wiesa', basta jiżgura li jitħarsu l-prinċipji tal-ġustizzja naturali, inkluż li jagħti kull opportunita` lill-intimat jiddefendi ruħu kontra t-tibdiliet li jsiru wara t-talbiet oriġinali tar-rikorrent.

[8] Kliem l-Onor. Imħallef Toni Abela, sedenti f'din il-Qorti, fi provvediment in re: D. Peak Limited v Avukat talIstat 26.04.2021.

(2) Il-Qorti mhix marbuta bil-provvedimenti kostituzzjonali li jiċċita l-applikant.[9]

(3) Tista' tagħti rimedju mhux mitlub mill-applikant.[10] Tant li skont Art. 46(2) tal-Kostituzzjoni, il-Qorti "tista' tagħmel dawk l-ordnijiet, toħroġ dawk l-atti u tagħti dawk id-direttivi li tqis xierqa sabiex twettaq, jew tiżgura t-twettiq ta' kull waħda mid-disposizzjonijiet tal-imsemmija artikoli 33 sa 45 (magħdudin) li għall-protezzjoni tagħhom tkun intitolata dik il-persuna". Fi kliem ieħor il-Qorti tista' saħansitra tipprovdi *ultra vires*.

(4) Skont Reg. 7 ta' L.S. 12.09, id-disposizzjonijiet tal-Kap 12 jgħoddu biss safejn kompatibbli mad-disposizzjonijiet ta' Reg. 3 ta' L.S. 12.09. Tabilħaqq, id-disposizzjonijiet tal-kodiċi ritwali huma liġi ġenerali; dawk ta' L.S. 12.09 huma liġi speċjali u partikolari għal proċeduri dwar allegat ksur ta' jeddijiet fundamentali tal-bniedem u għalhekk tat-tieni jipprevalu fuq tal-ewwel skont il-prinċipju li lex specialis derogat legi generali.

(5) Huwa intuwittiv illi jekk titbiddel ir-raġuni tat-talba, jista' jkun li tkun qiegħdha tinbidel ukoll is-sustanza tal-azzjoni u dan jista' ma jkunx possibbli taħt l-Art. 175 Kap 12. Billi r-raġuni tat-talba mhix rikjesta, hemm inqas xkiel għal tibdil fir-rikors promotur. Barra minn hekk, dejjem skont l-imsemmi Reg. 3(5), anke l-fatti allegati jistgħu jiġu mibdula – ħaġa li wkoll tista' twassal għal bdil fis-sustanza tal-azzjoni, anke għaliex huwa mill-fatti li l-Qorti tislet liema hu d-dritt allegatament miksur; id-dritt javvera ruħu meta jseħħu fir-rejalta` ċerti fatti li l-liġi tikkontempla biss b'mod ipotetiku. Mibdulin il-fatti sostanzjali neċessarjament jinbidel id-dritt applikabbli.

[9] Edwin Bartolo v Acting Registrar of Courts 15.02.1991 Qorti Kostituzzjonali LXXV.i.84.
[10] Pulizija v C Ellul Sullivan 24.01.1991 Qorti Kostituzjonali LXXV.i.46

L-Ordni tar-Rekwiżizzjoni ntemmet fil-1979; ferm qabel id-dħul fis-seħħ tad-disposizzjonijiet tal-Konvenzjoni fil-1987, u għalhekk lanqas tista' tintlaqat mid-disposizzjonijiet tagħha.

Applikabilita` tal-Kap 69

Fl-Ingilterra, il-Lord Justice of Appeal, il-Baruni Kenneth Diplock, esprima l-fehma li *'a cause of action is simply a factual situation the existence of which entitles one person to obtain from the court a remedy against another person*".[11] U Lord Justice Scrutton ikkummenta li l-Qorti *"(should) consider and deal with the legal result of the pleaded fact, though the particular legal result alleged is not stated in the pleadings*".[12]

Il-Kodiċi ta' proċedura Franċiż attwali huwa mnebbaħ mill-ġurista eminenti Motulsky, li jikkunsidra l-kawżali, jew il-*cause de la demande* bħala "*un complexe de faits et refuse, par suite, d'inclure dans la notion, la qualification juridique de ces faits*".[13] Skont Motulsky, ġaladarba l-fatti jkunu quddiem il-Qorti, il-Qorti tista' u għandha tislet kwalunkwe regola tal-liġi li jidhrilha li hija applikabbli, kemm jekk il-parti tkun straħet formalment fuqha kemm jekk le.

Fil-każ preżenti, l-Avukat tal-Istat stess jagħraf li wara d-data tad-derekwiżizzjoni, beda japplika l-Kap 69. Jekk il-Qorti tibbaża t-talba fuq dan il-Kap. Minflok il-Kap. 125 li fuqu jibbaża t-talbiet tiegħu r-rikorrent, il-fatti allegati sejrin jibqgħu l-istess: l-okkupazzjoni ta' post b'korrispettiv ferm baxx. It-talbiet baqgħu l-istess:

[11] Lord Diplock in re: Letang v Cooper (1965).
[12] Lord Justice Scrutton in re: Lever Bros Ltd. v Bell (1931).
[13] Motulsky, Ecrits, p. 103.

ksur ta' jedd fundamentali tal-proprjeta' u rimedju appożitu. Il-*causa petendi* fis-sens tal-fattispeċje bażi tad-dritt pretiż ma tinbidilx. Kull ma qiegħed jinbidel huwa l-kwalifikazzjoni ġuridika tal-fatti: minn rekwiżizzjoni għal korrispettiv taħt il-liġi tal-kera.

Dan it-tagħlim ċertament japplika għall-proċeduri dwar ksur tad-drittijiet tal-bniedem.

Huwa kkonsolidat fil-ġurisprudenza li l-inkwilin huwa leġittimarju passiv validu fi proċeduri bħal dawn iżda ma jbatix spejjeż.

Pacta sunt servanda

L-intimat Urry jeċepixxi permezz tas-sbatax-il eċċezzjoni tiegħu illi l-predeċessuri fit-titolu tar-rikorrenti ikkuntrattaw kirja u għalhekk għandha tiġi rispettata. Imma r-rikorrenti mhux qed jipprovaw iwaqqgħu jew ma jonorawx il-ftehim lokatizzju li kien hemm; anzi qed jilmentaw mill-interferenza statali li b'liġi sfurzat ir-rilokazzjoni kontinwa tagħhom b'kundizzjoni tal-kirja mposta fuqhom. Madankollu, dan il-fatt waħdu ma jġibx awtomatikament miegħu r-rinunzja tad-drittijiet tagħhom fuq il-proprjeta' tagħhom. Meta daħlu fis-seħħ id-dispożizzjonijiet tal-liġi, is-sidien ta' proprjetajiet fl-istess qagħda tar-rikorrenti u l-awturi tagħha sabu ruħhom b'idejhom marbutin u l-unika "għażla" (jekk tista' ssejħilha hekk) li kellhom kienet li jissottomettu ruħhom għal-liġi. Madankollu, minħabba l-emendi fil-liġi, l-awturi tar-rikorrenti, u r-rikorrenti ma kellhom ebda rimedju taħt il-liġi ordinarja li seta' jaġevolahom fid-drittijiet tagħhom ta' sidien

ħlief bil-ftuħ ta' kawża quddiem Qorti ta' ġurisdizzjoni kostituzzjonali proprju sabiex tiġi attakata dik l-istess liġi, kif proprju qed isir illum.

Il-Qorti trid tindaga jekk il-liġi naqsitx li toħloq mekkaniżmu legali li jħares fit-tul biex jekwilibra d-drittijiet tas-sid ma' dak tal-inkwilin mal-medda taż-żmien. Għalhekk, għalkemm fiż-żmien li daħlet din il-liġi, dan l-ekwilibru seta' eżista, pero` trid teżamina l-effett tat-tibdiliet fis-suq li jġibu magħhom iż-żminijiet; u jekk matul iż-żmien kull ekwilibriju inizjali li seta' kien hemm meta ġiet ippromulgata l-liġi, sfaxxax għal kollox.

Kera xieraq u teħid lura tal-fond:

L-Avukat tal-Istat permezz tat-tielet eċċezzjoni tiegħu, u l-intimat Urry permezz ta' parti mir-raba' eċċezzjoni tiegħu, issollevaw in-nuqqas ta' eżawriment tar-rimedji ordinarji u dan taħt il-liġi ordinarja (Kap 4A tal-Kap 69) li jiffakoltizzaw li l-kera ma teċċedix it-2% fis-sena tal-valur liberu u frank fis-suq tad-dar t'abitazzjoni. Tabilħaqq tajjeb jew ħażin dan l-artiklu pprova joħloq bilanċ bejn l-inkwilin u sid-il kera, u fil-każijiet hemm imsemmija jista' jwassal saħansitra għat-tmiem tal-kirja. Il-konvenut jeċċepixxi li r-rikorrenti ma tistax aktar tilmenta mill-fatt li l-kirja ma tistax togħla b'mod proporzjonat. Dan għaliex hija tista' titlob lill-Bord li jirregola l-Kera, li l-kera tiġi miżjuda għal ammont li ma jaqbiżx it-tnejn fil-mija fis-sena tal-valur ħieles tas-suq miftuħ tad-dar ta' abitazzjoni fl-1 ta' Jannar tas-sena li matulha tiġi mressqa t-talba għaż-żieda fil-kera.

Jirriżulta li bil-liġijiet fis-seħħ qabel il-promulgazzjoni tal-Att XXVII tal-2018 u l-Att XXIV tal-2021, il-kera li r-rikorrenti setgħu jitolbu mingħand l-intimati qatt ma setgħet tkun waħda li jitqabbel mal-prezzijiet tal-kera fis-suq ħieles, u lanqas ma

setgħu titolbu li dan il-fond jintradd lura lilha għajr f'dawk is-sitwazzjonijiet speċifiċi kkontemplati fil-Kap. 69 tal-Liġijiet ta' Malta. Barra minn hekk, f'deċiżjoni fl-ismijiet **Ian Peter Ellis v Avukat Ġenerali,** [14] il-Qorti kienet osservat li l-Bord tal-Kera hu marbut li jiffissa l-kera skont il-liġi, liema kera hija baxxa meta mqabbla mal-kera fis-suq u li r-ripreża tal-fond mikri kienet remota.

Ir-rata ta' kera ta' bħalissa hija ġeneralment meqjusa bir-rata ta' 3.5% tal-valur kummerċjali tal-proprjeta`. L-Att XXIV.2021 jagħti d-dritt sa massimu ta' 2%. Tenut kont tal-ġurisprudenza tal-Qorti ta' Strasburgu, li l-kera li s-sid huwa intitolat għalih huwa inqas minn dik kummerċjali minħabba l-kunsiderazzjoni soċjali tal-ħarsien tal-akkomodazzjoni residenzjali, din ir-rata hija waħda ġusta u għalhekk mid-data tal-promulgazzjoni ta' dan l-Att id-disposizzjonijiet tal-liġijiet tal-kera *de quo agitur* m'għadhomx jiksru d-dritt fundamentali tat-tgawdija tal-proprjeta`.

Artiklu 1 tal-Ewwel Protokoll tal-Konvenzjoni Ewropeja

Tassew li l-Kostituzzjoni u l-Konnvenzjoni tagħtu marġini t'apprezzament wiesa lill-Istati Membri biex jilleġiżlaw sabiex jikkontrollaw l-użu tal-proprjeta` skont l-interess ġenerali, iżda huwa daqstant ieħor stabbilit li dan l-eżerċizzju jrid isir b'mod proporzjonali. L-isproporzjon f'dan il-każ huwa lampanti u dan jidher mir-rapport tal-perit tekniku.

Il-Qorti iżda ssib ksur tal-Artiklu 1 tal-Ewwel Protokoll tal-Konvenzjoni Ewropeja iżda mhux tal-Kostituzzjoni; billi l-Kap 69 huwa wkoll protett mid-disposizzjonijiet ta' ksur ta' jeddijiet fundamentali tagħha.

[14] Prim'Awla (Kostituzzjonali) 27.03.2015.

Żgumbrament

Għal dak li jirrigwarda r-rimedju mitlub mir-rikorrent, il-Qorti tagħraf li saret talba speċifika biex hija tikkunsidra l-iżgumbrament tal-intimat mill-post. Il-Qorti mhix sejra tilqa' din it-talba, kemm għax skont ġurisprudenza stabbilita dan mhux kompitu ta' din il-Qorti,[15] kif ukoll minħabba d-disposizzjonijiet tal-liġi tal-kera kif mibdula fis-snin 2018 u 2021.

Likwidazzjoni ta' kumpens

Skont stima magħmula mill-perit tekniku, il-valur fis-suq miftuħ tal-fond *de quo* huwa ta' €145,000. Il-valur lokatizju tal-fond mis-sena 1987 sa 2021 tela' minn €475 għal €3,618.

Fid-deċiżjoni riċenti tal-Qorti Ewropeja, **Cauchi vs Malta** tal-25 ta' Marzu 2021 intqal li l-kumpens jista' jonqos b'xi 30% minħabba l-għan leġittimu wara l-protezzjoni u 20% tnaqqis ieħor minħabba l-inċertezza dwar kemm il-proprjeta` kienet ser tkun mikrija għall-perjodu kollu. Il-Qorti Kostituzzjonali kkonfermat sentenza tal-Ewwel Qorti[16] fejn naqqset 35% u mhux 30% minħabba interess ġenerali. Żiedet tgħid illi m'għandu jkun hemm l-ebda tnaqqis ieħor minħabba li l-atturi baqgħu passivi għall-perjodu twil:

[15] Ara fost bosta oħrajn Josephine Azzopardi v. L-Onorevoli Prim Minisrut deċiża fis-27 ta' Ġunju 2017.

[16] Fl-istess ismijiet deċiża fid-29.10.2020 PA – JZM.

> Din il-Qorti kemm-il darba għamlitha ċara li l-fatt waħdu li sidien il-kera jkunu damu s-snin qabel ma fittxew rimedju, m'huwiex rilevanti għall-finijiet tal-kumpens pekunjarju (ara per eżempju sentenza John Pace v. Avukat tal-Istat et tat-28 ta' Jannar 2021), u li semmai jista' jkollu konsegwenza biss fil-każ ta' kumpens non-pekunjarju.[17]

Bħala konsegwenza tal-fatt li l-Istat kiser id-drittijiet tal-atturi kif sanċiti mill-Artikolu 1 tal-Ewwel Protokoll ta' Konvenzjoni Ewropeja, l-Istat għandu jħallas danni morali kif ukoll danni pekunjarji. Il-Qorti qiegħda tistabbilixxi li l-intimat Avukat tal-Istat għandu jħallas lir-rikorrenti kumpens pekunjarju li jammonta għal tlieta u għoxrin elf ewro (€23,000) li għandu jinqasam in kwantu għal €4,600 lir-rikorrenti Simon, Godwin u Carmelino aħwa Mercieca, €4,600 lir-rikorrenti Francis Mercieca, €4,600 lir-rikorrenti Maria Concetta Mercieca, €4,600 lir-rikorrenti Emily Doyle u €4,600 lir-rikorrenti Mario Carmelo, Guido, Jane Debono u Maria Luiga aħwa Pace. Dan l-ammont inħadem konformement mal-prinċipji suesposti kif ġej:

MIS-SENA	SAS-SENA	VALUR LOKATIZZJU	KERA MĦALLSA
1987	1991	(€475 x 5) **€2,375**	
1992	1996	(€667 x 5) **€3,335**	
1997	2001	(€935 x 5) **€4,675**	
2002	2006	(€1,311 x 5) **€6,555**	
2007	2011	(€1,839 x 5) **€9,195**	
2012	2016	(€2,580 x 5) **€12,900**	
2017	2021	(€3,618 x 5) **€18,090**	

[17] Sammut Carmel sive Charles et v Dimech Maria Stella et – 26.05.2021 – QK.

TOTAL	**€57,125**	**€4,000**[18]

<u>1987-2002</u>

€11,696 - €1,828.57 = €9,867.43

€9,867.43– 35% = €6,413.83

€6,413.83– 20% = €5,131.06/5 = €1,026.21

<u>2003-2021</u>

€45,429 - €2,171.43 = €43,257.57

€43,257.57– 35% = €28,117.42

€28,117.42– 20% = €22,493.94

Total: €1,026.21+ €22,493.94 = €23,520.15 - **€23,000**

Il-Qorti sejra tillikwida d-dannu morali fis-somma ta' €1,000 li għandhom jinqasmu fl-ismha rispetttivi tar-rikorrenti.

Decide:

Għal dawn il-motivi, l-Qorti taqta' u tiddeċiedi l-kawża billi:

(1) Tiċħad l-eċċezzjonijiet tal-intimati safejn m'humiex kompatibbli ma' din is-sentenza.

[18] Nota ta' sottomissjonijiet tar-rikorrenti a fol. 76.

(2) Teħles mill-osservanza tal-ġudizzju lill-intimata Awtorita' tad-Djar.

(3) Tilqa' limitatament l-ewwel talba u tiddikjara illi minħabba ċ-ċirkostanzi u fatti suesposti u dawk li rriżultaw waqt it-trattazzjoni ta' dan ir-rikors, u minħabba d-disposizzjonijiet tal-Kap.69 tal-Liġijet ta' Malta seħħ ksur tad-drittijiet fundamentali tar-rikorrenti kif imħarsa bl-Ewwel Artikolu tal-Ewwel Protokoll tal-Konvenzjoni Ewropeja għad-Drittijiet Umani mis-sena 1987 sas-sena 2021.

(4) Tilqa' in parti t-tieni talba u tiddikjara illi l-kirja tal-fond 97, Palm Street Paola, proprjeta` tar-rikorrenti favur l-intimat Aloysius sive Louis Urry (K.I.0453753M), kisret id-drittijiet fundamentali tar-rikorrenti kif sanċiti fl-Artikolu 1 tal-Ewwel Protokoll tal-Konvenzjoni Ewropeja bejn is-sena 1987 sas-sena 2021.

(5) Tilqa' t-tielet talba u tiddikjara illi l-intimat Avukat tal-Istat huwa responsabbli għal kumpens u danni sofferti mill-esponenti b'konsegwenza tal-okkupazzjoni in kwistjoni li ma kkreatx bilanċ ġust bejn id-drittijiet tas-sidien u dawk tal-inkwilin stante li l-kera pagabbli ma tirriflettix is-suq u lanqas il-valur lokatizzju tal-proprjeta` in kwistjoni.

(5) Tilqa' r-raba' u l-ħames talba u tillikwida l-kumpens fis-somma ta' €23,000 bħala danni pekunjarji u s-somma ta' €1,000 bħala danni mhux pekunjarji li għandhom jinqasmu bejn ir-rikorrenti kif spjegat taħt il-Kap 'Likwidazzjoni ta' Kumpens' u tikkundanna lill-Avukat tal-Istat iħallas l-ammont hekk likwidat bl-imgħaxijiet legali ta' 8% fis-sena mid-data ta' din is-sentenza sad-data tal-effettiv pagament.

Bl-ispejjeż a kariku tal-Avukat tal-Istat.

Moqrija.

ONOR IMĦALLEF

GRAZIO MERCIECA